

'Bu çukurdan ancak birlikte çıkabiliriz'

'Nefeshane' kitabında toplumun nefes alma ihtiyacına ışık tutan öyküleri kaleme alan yazar B. Nihan Eren: "Fakir yahut varlıklı her bir evi birleyen şeyler vardır mesela bu benim için beyaz peynirdir. Beyaz peynir olmayan ev korkunç bir eşitsizliğin resmidir. Ben artık nefes almayı değil bir kalıp peyniri hangimiz yiyor, yiyemiyor bunu düşünüyorum. Çukur gibi bir memleket yarattık el birliğiyle. Bu kitabı bu duygularla yazdım, bir çukurda olduğumuz, topyekün nefessiz kaldığımız ama buradan ancak birlikte çıkabileceğimizin umuduyla."

B. NİHAN EREN

FOTOGRAF: KUBRİ

KADINLARIMIZ 'BAYRAM MİSAFİRİ' GİBİ

■ 'Leyla'nın üflediği' öykünüzde de beğendiğim bir cümle var: "Kim gibi görünmek istiyorsan o bedene aitt davranışları muntazaman tekrarlamak. Bu, olmağı." İnsan bu şekilde var olabilir ama ne kadar kendisi olabilir ki? Ya da bu kadar maske takarak mutluluğunu sürekli hale nasıl getirebilir, ne dersiniz?

Leyla mutlu değil tabii ki. Ama Leyla'nın başka bir mümkünü de yok. O ailenin itibarını korumanın her şeyden önemli olduğu bir çağın kadını. Bunu korumak uğruna da pek çok şeyden öncelikle de gençliğinden feragat etmesi gerekmiş, cesaretini gizlemiş, potansiyelini yok saymış ya da bu gücünü kimseyi rahatsız etmeyecek ölçülerde kullanmaya toplumsal baskılar nedeniyle zorlanmış bir kadın. Kendini ketlemenin belli sonuçları olur ama maalesef hep çok geç fark edilir, fedakârlıklarının ve çalışkanlığının kıymetinin bilinmediğini o bayram yemeğinde Leyla ve maalesef hayatının sonlarına gelmiş-

ken acı bir biçimde fark ediyor. Yalnızca bugün ağabeyinin evinde bayram misafiri olduğunu değil aslında yıllar içinde bir evden bir eve gönderilirken hepsinde misafiri görülmüş olduğunu nihayet fark ediyor. Çünkü erkek, emeğinin de kararlarının da hep esas sahibi olmuş. Bununla baş edebilmek için de, itibarı korumak uğruna girdiği o tuhaf cendereyi görmezden gelmek için de kendisi olmaktan çoktan vazgeçmiş bir kadın, ülkemizdeki pek çok kadın gibi.

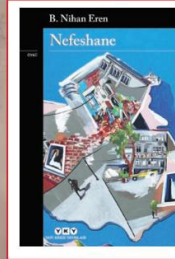
SEDAT PALUT
sedat.palut@gmail.com

Kör Pencerede Uyuyan kitabı ile 2015 Cevdet Kudret Edebiyat ödülünü alan B. Nihan Eren'in dördüncü öykü kitabı Nefeshane, Yapı Kredi Yayınları tarafından okurlara buluşturuldu. Kitabında sekiz öykü yer veren Eren ile KARAR okurları için konuştuk.

■ Nihan Hanım kitabınızda 'Serviler Altındaki Adamın Soluğu' öykünüzde kahramanınız şu ifadeleri kullanıyor: "Kendime okudum, kendime yaptım, kendimi gezdirdim." Bu cümleler modern hayatın yalnızlığını akluma getirdi. Hayattaki her şeyi kendinden yola çıkararak tanımlamak, bu şekilde mutlu olduğumu düşünmek, önceki tanımlar üzerine her şeyi yeniden inşa etmek... İçinde yaşadığımız hayatta ne kadar mümkündür sizce?

Günümüzde her şey neden bu kadar yorucu biliyor musunuz? Siyasetler, ekonomiler üstü bir zorluktan bahsedeceğim. Bu hayata yalnızca çok mutlu olmaya gelindiğine duyulan o sarsılmaz inanç yani keyifli ve mutlu hayata duyulan o büyük açlık çok yorucu. Kendine, biricikliğine duyulan büyük özgüven ve hayranlık, hayatın yalnızca bir devir daim meselesi olduğuna dair duyulan güveni ve teslimiyeti büyük oranda baltalıyor. Günümüz hayatı özellikle sosyal medya üzerinden, sadece çok mutlu olmamız gerekiyormuş ve yaşamaya yalnızca bunun için gelmiş gibi bir anlayışla bizleri şekillendiriyor. Sanki herkes hep çok mutlu olmalmış, bunu yapmanın yolu da yalnızca kendini düşünmekten geçiyormuş gibi bir baskı, bir tür yönlendirme var. Yogalar, nefes terapileri, hayatı yalnızca keyif ve haz odaklı ya da estetik odaklı gören instagram hesapları... Mesela instagramdaki evler, mutfaklar öyle tertipli, öyle muntazam, içinde insan yaşamıyormuşçasına güzel... Oysa hepimiz biliriz ki her mutfak bir de yıkana yıkana hal

K.
RÖPORTAJ

o l m u ş
bir sarı bezi vardır. Kenarı kırık tabağı, kulpu kırık bir fincan, sakı olmaya hazır bir çaydanlık illa ki vardır.

■ Yani, sosyal medyada herkes hep mutlu...

Evet. Tuhaf bir yalnızlık duygusuyla biten gece eğlencelerinin darmaduman sonları da orada hiç yok mesela, kalp kırıklıkları yok. Aranmamış, gözden çıkarılmış, hakkı yenmiş, haksızlığa uğratılmış insanlardan da kimse bahsetmiyor. Herkes kol kola ve hep çok mutlu. Ama insanın içinde huzursuzluk diye bir şey var. Bazen sabah uyanır sebezmiş yere çok sıkıntılı hissedersin, içeride bir duygu olur, her şey yolundadır ama mutlu hissetmezsin. Hayat yenilmek ve yenmekten, kazanmaktan ve kaybetmekten ibaret değil, aynı zamanda bunların arasındaki o

büyük aralıktır da. İnsan olmanın gereği, duygulardaki bütün bu garip ve sebezmiş de olabilecek aralıklar, belirsizliklerdir. Fakat hayat şimdilerde dijital dünyadaki gibi 1 ve 0'dan ibaret yaşanıyor. İnsana ne kadar aykırı bir keskinlik var. Bazen şüphe duyarsın, bazen umursamayız, bazen huzuru ister bulamayız, bazen bir şey iyi ve sıkıntısız olsun isteriz ama ne yaparsak yapalım şer yine de pesimizi bırakmaz. Bunlar gözden çıkarıldığı ve herkes mutluluk baskısına itildiği gibi kimse birlikte hareket etmekten, kolektif bir mutluluktan ya da dayanışmadan da bahsetmiyor. Herkes sadece kendisi için yaşadığına inanıyor. Yalnızca kendi üzerinden kurulumuş bir yaşam ideali ötekini faydasını kollamayı, hakkını teslim etmeyi, birlik duygusunu yahut hayatta verimli ve tatminkâr bir insan olarak bulunabilecek anlam duygusuna da yok ediyor.

■ Nefeshane'ki öyküleri bireysel kaçış hikayeleri gibi okunmakla birlikte toplum olarak birlikte nefes almaya ihtiyacımız var düşüncesiyle okunabilir, diye düşünüyor. Siz ne dersiniz?

Biz çukurdayız, buradan ya birlikte çıkacağız ya da hep beraber batacağız. Fakir yahut varlıklı her bir evi birleyen bazı şeyler vardır mesela bu benim için beyaz peynirdir. Bir kalıp beyaz peynir her evde hep vardır, ama iyisi ama kötüsü, ama tenekenin kupkuru ve tuzsuz gerisi ama yağlı berisi her eve illa ki girerdi bir peynir dediğin. Beyaz peynir olmayan ev çok korkunç bir eşitsizliğin resmidir bana göre. En standart ve yağsız bir kalıp beyaz peynir bile bu kadar pahalı olmamalı. Bakın bu olmamalı, çocuklarımızın hepsi bunu doya doya yiyebilmeli, tavada bir yumurtasına, bir tabak makarnasına serpebilmeli o peyniri. Ben artık nefes almayı bile değil bir kalıp beyaz peyniri hangimiz yiyor, hangimiz yiyemiyor, hangimiz dolapta unutup umursamadan çöpe atıyor artık bunu düşünüyorum. Yalnız buna dertleniyorum, çukur gibi bir memleket yarattık el birliğiyle ve sonunda bunun içinde tıkanık hepimiz. Ama buradan da beraber çıkar söyle büyük büyük nefes alırs umarım. Bu kitabı da işte bu duygularla yazdım, bir çukurda olduğumuz, topyekün nefessiz kaldığımız ama buradan ancak birlikte çıkabileceğimizin umuduyla.

■ Öykülerinizde öğretmen bir çift İstanbul'a geliyor, saklanmak için... Evet, İstanbul geçmişle, yaşadıklarıyla kahramanların saklanması için harika bir şehir. Ama gelenler onun yaşadıklarından ziyade kendi yaşadıklarına odaklanıyor. Günümüz İstanbul'un kahramanlarının da mutsuzluğu bu yüzden değil mi, tıpkı sizin kahramanlarınız gibi?

İstanbul saklanmak isteyen saklayan, görülmek isteyen alabildiğine gösteren muazzam çelişkilerle dolu çok kadim bir şehir. Herkesin kendi yaşadıklarına ve kaderine odaklanması ise İstanbul'un suçu değil, yalnızlığı bir ödev gibi dayatan günümüz hayatının bir sonucu diye düşünüyorum. Herkes kendi acısıyla dolu ve bir başkasınınine çok yabancı.

■ Son olarak öykülerinizde kullandığınız dil ilmek ilmek işlenen, işleyen bir dil. Dil üzerine öykülerinizi yarsaken düşünüyor musunuz, merak ediyorum.

Düşünmüyorum, duyuyorum. Dildeki ritim ve o ritmi sairane olmadan yakalamak için gösterdiğim özen ve gayret öncelikli ve dili, anlattığım içeriğe muayir kılmamak ve tek başına bırakmamak için yarı dil ve meselemi birbirlerine içkin; birleşik hale getirmek için gösterdiğim özen ve gayretten ileri geliyor.

'BİZİM KUŞAK TANPINAR'I İYİ ANLAMALI'

■ Öykülerinizde ayna, İstanbul önemli bir yer alıyor. Öykülerinizi okurken aklımdan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın cümleleri de paralel takip etti sizin cümlelerinizi. Tanpınar sizin edebiyatınız için ne ifade ediyor?

İnsanın kendisini kendi dışından bakarak görme ihtiyacı ontolojik bir konu olduğu kadar psikanalizin de bir konusu ve Tanpınar bunu, insanın görme ve görülmeye ihtiyacı; bu ikisi arasındaki gerilimi muazzam bir şekilde anlatmış bir yazar. Üstelik bunu sadece insanın evrendeki konumu üzerinden temellendirmekle kalmamış; Türkiye'yi, buralı olmayı da Doğulu ve Batılı olmak arasındaki o tuhaf gitgelleri, bu ağır çelişkiyi de yazının orta yerine yerleştirmiş büyük bir yazar. Ben ve öteki arasındaki bu gerilim hem bireysel hem de toplumsal ve kültürel anlamda büyük bir ruh okuması diye düşünüyorum. İstanbul'u yazdığım için mi yoksa aynda kendini ve edimlerini sanki bir başkasıymışçasına izleme edimini sahnelerdiğim için mi ya da beni ve toplumu bu benlik kırılması üzerine inşa etme çabamdan ötürü mü bilmiyorum. Sizin Tanpınar anıştırmanıza benzer bir biçimde pek çok kez duydum. Elbette bu kuşağın bir yazarı olarak bu beni ancak mutlu eder. Bizim kuşağın onu iyi anlaması gerektiğini düşünüyorum.